

zrušení smlouvy, nemohl se vztahovati na první vagon, odeslaný již 10. listopadu 1923 a byvší od 26. listopadu 1923 již v moci dovolatelčině, která jím, ať právem nebo neprávem, disponovala. Bylo by proto zbytečným, zabývati se oprávněností onoho zrušení ze dne 20. listopadu 1923, pokud se týče jednotlivými důvody v něm uvedenými. Nikoliv žalobkyně jest tou stranou, která smlouvu porušila a bez oprávněného důvodu dodávku další zadržuje, nýbrž smlouvu porušila dovolatelka, jež část zboží přijala bez námítky a přes to, ačkoliv koupila za hotové při dodání zboží a nikoliv na úvěr, zaplacení odpírá z důvodu nedodání dalšího prodaného zboží. Teprve tehdy, kdyby dovolatelka byla své platební povinnosti zadost učinila, příslušelo by jí právo volby dle čl. 355 obch. zák. a pak teprve nabyla by významu otázka, zda zachovala se dovolatelka podle ustanovení čl. 356 obch. zák., žádajíc náhradu škody pro nesplnění. Poněvadž se tak nestalo, není třeba zabývati se touto otázkou. Dovolatelka neprokázala takto oprávněnost svého nároku, z něhož odvozuje svou pohledávku z vyúčtování namítanou, a náleží jí, aby zaplatila dlužnou kupní cenu neztenčenou.

Čís. 5525.

Přípustnost (důvodnost) obnovy jest posuzovati dle práva platného v historických zemích, i když jde o případ ze Slovenska, projednávaný na zemském soudě v Praze vzhledem k zákonu ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. V řízení o obnovu jedná se pouze o přípustnosti a důvodnosti žaloby o obnovu, nikoliv o opodstatněnosti nároku samého.

Nedostává-li se žalobě o obnovu z důvodu čís. 7 § 530 c. ř. s. předpokladu, že žalobce nebyl bez své viny s to novou skutečností uplatnití již v základní rozepři, jest žalobu o obnovu zamítnouti rozsudkem.

Stát neručí za škodu, jež byla způsobena (na Slovensku) jeho orgány vybočením z rámce úředního výkonu.

(Rozh. ze dne 9. prosince 1925, Rv I 1151/25.)

Co do předchozího děje poukazuje se na rozhodnutí čís. sb. 3647. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se žalobce obnovy onoho sporu, tvrdě, že po 28. květnu 1924 podařilo se mu vypátrati, že vojenské hlídky, které u něho 12., 14., 16. a 18. prosince 1918 domovní prohlídky prováděly, učinily tak na výslovný rozkaz vyšší své vrchnosti, jmenovitě na rozkaz tehdejšího seredského velitele kapitána Františka Š-y, že tudíž, obdržely-li hlídky vojenské rozkaz ne sice k tomu, aby ho na majetku poškodily, nýbrž aby jeho dům prohledávaly, při tom cenné mu věci v původní žalobě uvedené odnesly — nepochybně vše stalo se v služebním pokračování činnosti hlídek a že za to stát dle rozsudku Nejvyššího soudu je zodpovědný. Procesní soud první stolice žalobu o obnovu rozsudkem zamítl. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil.

• N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolatel ve svých vývodech míní, že normy slovenského civilního soudního řádu v příčině obnovy sporu jsou obnově mnohem příznivější, než normy soudního řádu historických zemí, podle něhož se řídil procesní soud, že dle slovenského řádu byla by obnova přípustna bez dalšího, že otázka přípustnosti obnovy jest prý otázkou práva hmotného a nikoli formálního, pročež prý posuzovati ji dlužno dle práva slovenského. Nemůže prý výhod slovenského práva zbaven býti tím, že pro jeho věc zákon ustanovil výlučnou příslušnost zemského soudu v Praze. V tom mu nelze dáti za pravdu. Neboť, odkázána-li věc zákonem před zemský soud v Praze, musí býti projednána nutně podle civilního řádu historických zemí, protože zemský soud jen dle tohoto řádu smí pokračovati, jak čl. I. uv. zák. k němu výslovně nařizuje. Dle tohoto řádu však jest, jak z jeho předpisů §§ 530—547 vyplývá, otázka přípustnosti obnovy otázkou řízení a nikoli kusem práva hmotného. Bude tedy případ i v dovolací stolici posuzován dle civ. soud. řádu historických zemí. Dle předpisů tohoto řádu rozpadá se řízení o žalobě na obnovu, nebyla-li tato dle §u 538 a limine odmítnuta, po pravidle (§ 541), to jest vyjmouc případ §u 540, ve dvě období: nejprv se jedná a rozhodne o důvodnosti a přípustnosti obnovy, a to vyjmouc případ §u 543, rozsudkem (§ 541) a pakli že se obnova povolí a rozsudek základní rozepře se zruší (§ 536 čís. 5), jedná se dále ve věci samé a tato se novým rozsudkem rozhodne. V první části jde tedy nejen o přípustnost obnovy, to jest dle §u 538 (543) o to, zdali žaloba o obnovu byla včas podána a zdali se opírá o některý z důvodů §u 530 c. ř. s., nýbrž také o důvodnost obnovy, t. j. rozhodnost neb aspoň závažnost uplatňovaného důvodu obnovy. Jde-li zvláště o obnovu podle čís. 7 tohoto §u pro nově nalezené skutečnosti pokud se týče průvody, rozbírá se nejen, zdali tyto nové skutečnosti nebo průvody nemohla strana uplatniti beze své viny již v základní rozepři, což patří k otázce přípustnosti obnovy (§ 530 poslední odstavec), nýbrž i, zdali tyto novoty samy o sobě nebo ve spojení s procesní látkou základní rozepře jsou způsobilé, přivoditi rozhodnutí obnovovateli příznivější, což patří k otázce důvodnosti obnovy (§ 530 čís. 7). Pravdivost nových skutečností se však v řízení tom neběře na přetřes a nové důkazy se neprovádějí, nýbrž teprve, má-li první období řízení ten výsledek, že se obnova uzná za přípustnou a důvodnou a povolí se za zrušení rozsudku základní rozepře, obnoví se jednání v základní rozepři a tam se pravdivost nových skutečností rozbírá a pokud dle výsledku toho jednání důkazů třeba, nové důkazy se provádějí. V tomto případě však první soud mezi obojím obdobím nerozlišoval a obě smísl: provedl nové jednání a nové důkazy ve věci samé dříve ještě, než o důvodnosti a přípustnosti obnovy rozhodl, a vynesl pak rozsudek, jímž žádost za obnovu zamítl, v důvodech pak činí především zjištění ve věci samé, ale ovšem zbytečně, ježto ve věci samé nerozhoduje, a potom teprv udává důvod, proč obnovu nepovoluje, důvod to, který se kvalifikuje jako nepřípustnost obnovy, a odvolací soud s ním v tom všem souhlasí. Ve věci samé šlo totiž v základní rozepři o to, zda

vojenské oddíly, jež byt žalobcův vyplenily, jednaly u vykonávání vojenské služby, takže by stát za škodu u výkonu tom způsobenou byl práv, a bylo zdejší rozsudkem ze dne 26. března 1924 Rv I 1732/23 čís. sb. 3647 vysloveno, že dle stavu věci žalobcem tvrzeného nešlo vůbec o výkon veřejné moci (služby neb úřadu), ježto žalobce sám opětovně zdůrazňoval, že vojenské oddíly neobdržely k zakročení v žalobcově bytě od vrchnosti rozkazu a že čin byl vykonán nikoli v zájmu branné moci, takže z toho jde, že vojenské oddíly jednaly na svůj vrub a z vlastního počínu a že tedy stát za jejich čin neručí a není náhradou škody povinen. Tomu čelí žalobce právě žalobou o obnovu, tvrdě v ní nyní, že vojenské hlídky provedly u něho domovní prohlídku, při níž byt vyplenily, na výslovný rozkaz vrchnosti, zejména rozkaz velitele kapitána S-a, tedy při služebním výkonu, což prý žalobce posud nevěděl. Prvý soud zjistil (ač jak řečeno, zjišťování to sem ještě nepatřilo, nýbrž leda až do sporu ve věci samé, k němuž již nedošlo), že rozkaz ten ovšem dán byl, třeba že ne zrovna kapitánem S-em, tak přece setníkem B-em, avšak dovozuje, že žalobce o této skutečnosti věděl neb aspoň vědět mohl, ba musil hned po zahájení trestního řízení proti pachatelům v dubnu 1920, kdežto žaloba v základní rozepři podána teprv v dubnu 1922. Zamítá tedy první soud žalobu o obnovu z důvodu, že chybí předpoklad §u 531 poslední odstavec c. ř. s., by totiž byl žalobce beze své viny, t. j. bez vlastního zanedbání nebýval s to, novou skutečnost již v základní rozepři uplatnit, a druhý soud s tím souhlasí. Tu především namanuje se otázka, zda nespadá tento důvod zamítnutí pod § 543, že žaloba o obnovu byla opožděna, neboť, spadal-li by, platilo by zamítavé rozhodnutí za pouhé usnesení a nebylo by dle §u 528 c. ř. s. proti potvrzujícímu rozhodnutí druhé stolice dalšího opravného prostředku a dovolání by bylo nepřipustno. Tuto otázku však zodpovědět dlužno záporně, neb § 543 jedná jen o případě, když žaloba o obnovu podána pozdě, t. j. po uplynutí lhůty §u 534 č. 4, nikoli i o případě, že novota sama (skutečnost neb důkaz) uplatňována opožděně dle §u 530 poslední odstavec. Zde možno rozhodnouti jen rozsudkem a je proto dovolání přípustno. Dovolání napadá dovozování nižších stolic, že žalobce věděl neb vědět musel o nové skutečnosti již z trestního řízení v roce 1920 proti pachatelům provedeného. Toto dovozování netřeba přezkumovati, neboť žalobu o obnovu dlužno zamítnouti z jiného, docela bezpečného důvodu, totiž toho, že postrádá důvodnosti, ana uplatňovaná novota jest naprosto nerozhodna a nezávažna, takže povolovati k vůli ní obnovu řízení nemělo by účele, ježto není s to, aby přivedla rozhodnutí žalobci příznivější. Žalobce neporozuměl dobře shora citovanému rozhodnutí zdejšímu ze dne 26. března 1924 Rv I 1732/23-1, čís. sb. 3647, když se tam praví, že i slovenská soudní praxe uznává ručení státu za škody orgány jeho způsobenou jen pod tou neúchylnou podmínkou, že orgán způsobil škodu u výkonu své služby nebo úřadu, tedy vůbec u výkonu veřejné moci, kterouž podmínku však žalobce tu sám popíral, když tvrdil, že vojenské oddíly, jež byt jeho vyplenily, neobdržely ku svému jednání vrchnostenského rozkazu. Neboť má za to, že tím, když nyní dokáže, že oddíly měly vyšší rozkaz k provedení domovní prohlídky v jeho bytě, při příležitosti této prohlídky však že jeho věci odnesly, bude náležitosti oné zadost uči-

něno. Ale v tom se mýlí, neboť, jak už v rozhodnutí zdejším č. 4310 sb. n. s. bylo podrobněji vyloženo, musí, aby nárok proti státu byl založen, škoda orgánem státním způsobena býti právě nezákonným výkonem moci veřejné, jak to nyní i § 92 úst. list. výslovně stylisuje, tož služby neb úřadu samého, a nikoli tedy neručí stát, když škoda způsobena mimo rámec tohoto výkonu, tedy excesem z něho, výtržností, neboť k excesu, výtržnosti, trestnému činu nemá orgán státní služební (úřední) moci, k tomu ho služba (úřad) neověřuje a jak žalobce v žalobě správně podotýká, ani se to mysliti nedá, to činí na svůj vlastní soukromý vrub a zodpovědnost. K četným příkladům v cit. rozhodnutí uvedeným budiž uveden ještě ten, že kdyby četník při eskortě zatčeného užil proti zatčenému proti předpisu zbraně, ručí stát dle slov. práva za škodu zraněním neb zabitím zatčeného způsobenou, neboť služební výkon četníků právě na zatčeného se vztahuje, zatčený jest jeho předmětem. Pakli by však četník, ať zúmyslně, ať neopatrností při eskortě způsobil zranění osobě třetí, na př. v tlačenici při vstupování do vlaku neb vystupování z něho, aby si cestu uvolnil, neručí už stát, nýbrž jen četník sám, protože tento třetí nebyl předmětem jeho služebního výkonu, na něho se jeho služební moc nevztahovala, úraz byl sice způsoben za vykonávání moci veřejné a při příležitosti výkonu toho, ale nikoli výkonem moci veřejné, jak soudní praxe slovenská dle ducha svého žádá a nyní § 92 ústavní listiny výslovně praví. A ještě jeden příklad: když státní úředník má peníze soukromníků, na př. sirotčí ve svém opatrování a zpronevěří je, ručí stát za tuto škodu (i v historických zemích, pokud je odůvodněna žaloba syndikátní), protože peníze ty jsou předmětem jeho úřední moci; když však kancelářský úředník, jenž peníze ty nemá pod závěrou, nýbrž je povolán k úkolům jiným, na př. jako písař nebo registrátor, pokladnu tu vyloupí, neručí stát, neboť úřední moc pachatele nevztahovala se na ni, byla jiná a jen mu více méně poskytla příležitost k spáchání činu. Kdyby tedy i na krásně dokázáno bylo, že vojenské oddíly při domovní prohlídce vedle toho, že podle rozkazu pušky zabavily, byt žalobcův vyplenily, t. j. věci jeho odnesly, což v rámci jich služebního výkonu zahrnuto nebylo, nebyl by tím nárok na náhradu škody proti státu založen, skutečnost ta je tedy naprosto nerozhodna a neodůvodňuje proto žaloby o obnovu.

Čís. 5526.

Příslušnost zemského soudu v Praze dle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. vztahuje se toliko na nároky z veřejnoprávních poměrů vnitrostátních, nikoliv i na nároky, mající původ ve veřejnoprávních poměrech mezistátních (mezinárodních). Jde o nárok veřejnoprávní, domáhá-li se cizozemská firma na Československém eráru náhrady za své železniční vozidlo (cisternu), zabavené Československým erárem.

(Rozh. ze dne 9. prosince 1925, Rv I 1551/25.)